

**Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В.Стефаника»
Навчально-науковий Інститут мистецтв
Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації**

EUROPEAN CREDIT TRANSFER SYSTEM

ECTS - ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПАКЕТ

**Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»
другий (магістерський) рівень вищої освіти**

Зміст

1.ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА КАФЕДРИ:

а) Адреса:

навчальний корпус Навчально-наукового Інституту мистецтв, вул. Ак. Сахарова, 34-а,
м. Івано-Франківськ , 76014

б) Контактні телефони:

тел.: +38 (0342) 52-34-29

Приймальня директора

тел. .: +38 (0342) 52-34-29

с) Інформація про склад Інституту:

Директор Навчально-наукового Інституту мистецтв: **Грицан Анатолій Васильович**,
професор, кандидат історичних наук, заслужений діяч мистецтв України

тел.: +38 (0342) 52-34-30

e-mail: art@il.if.ua

Заступник директора

з наукової та навчально-методичної роботи:

Волощук Юрій Іванович,

кандидат мистецтвознавства, доцент

тел.: +38 (0342) 52-31-35

Заступник директора

з навчально-педагогічної роботи:

Хомин Василь Михайлович,

доцент

тел.: +38 (0342) 52-34-29

Заступник директора

з навчально-педагогічної роботи, заочного та дистанційного навчання:

Юсипчук Юрій Володимирович,

кандидат мистецтвознавства, доцент

тел.: +38 (0342) 52-34-29

Заступник директора

з навчально-виховної роботи та міжнародного співробітництва:

Мулик-Коцовська Лідія Петрівна, старший викладач

тел.: +38 (0342) 52-34-29

Диспетчер: **Капустяк Тетяна Павлівна**

тел.: +38 (0342) 52-34-29

Вчений секретар ради: **Чикирис Інна Геннадіївна**,

тел.: +38 (0342) 52-34-29

d) Кафедри:

**КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО ТА ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА ТА
РЕСТАВРАЦІЇ**

(Адреса: каб.306, навчальний корпус Навчально-наукового Інституту мистецтв,
вул. Академіка Сахарова, 34-А, м. Івано-Франківськ, 76014 , тел.: (0342) 523135,
поштова скринька kou@pu.if.ua)

Склад кафедри:

Бойчук Б.В. – кандидат мистецтвознавства, професор, Заслужений діяч мистецтв,
завідувач кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та
реставрації;

Гладкий Б.С. – старший викладач;

Дяків М.В. – кандидат мистецтвознавства, доцент;

Дяків О.В. – кандидат мистецтвознавства, доцент;

Кіндрачук В.Б. – старший викладач;

Кузенко П.Я. – кандидат мистецтвознавства, доцент;

Лукань В.Г. – доцент;

Мельничук О.Д. – старший викладач;

Осадца М.З. – асистент;

Плотнікова В.В. – асистент;

Попенюк Ю.А. – асистент;

Прокопів П.М. – Заслужений діяч мистецтв, старший викладач;

Сандюк В.С. – Заслужений художник України, доцент;

Сандюк Л.П. – старший викладач;

Типчук В.М. – кандидат мистецтвознавства, доцент;

Хміль С.Б. – старший викладач;

Якимечко М.Б. – Заслужений діяч мистецтв, доцент;

Білоус Л.М. – старший лаборант кафедри;

Зборовська Л.М. – завідувач майстернею.

е) Координатор кафедри: Осадца М.З. (Навчально-науковий Інститут мистецтв,
кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації,
каб. 306. електронна адреса – kou@pu.if.ua , тел. роб. (0342) 52-31-35).

2. Витяг з «Відомості щодо здійснення освітньої діяльності у сфері вищої освіти. Державний вищий навчальний заклад «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/poslugi/licenzuvannya/vidomosti-pro-pravo-zdijsnennya-osvitnoyi-diyalnosti/ivano-frankivska-oblast-1> (дата звернення 30.01.2018) – Міністерство освіти і науки України.

Відомості щодо здійснення освітньої діяльності у сфері вищої освіти

Державний вищий навчальний заклад "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника"

Ідентифікаційний код: 02125266

Місцезнаходження юридичної особи: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57

№ з/п	Шифр галузі знань	Назва галузі знань	Код напрямку підготовки, спеціальності, виду освітньої послуги	Найменування напрямку підготовки, спеціальності, виду освітньої послуги	Ліцензований обсяг			Номер рішення за кожною спеціальністю (протокол АКУ, наказ МОН, в якому приймалося рішення до даної спеціальності)
					денна форма	заочна форма	вечірня форма	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
<p>Підготовка молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів, магістрів В цьому розділі вказується підготовка молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів, магістрів згідно з Актом узгодження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти за ступенем (освітньо-кваліфікаційним рівнем), та ліцензованого обсягу (таблиця «Узагальнений перелік спеціальностей та ліцензовані обсяги» і відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 19.12.2016 № 1565 «Про узагальнення переліків спеціальностей, ліцензованих обсягів вищих навчальних закладів та переоформлення сертифікатів про акредитацію напрямів та спеціальностей», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10 січня 2017 року за № 20/29888</p>								
№ з/п	Шифр галузі знань	Назва галузі знань	Код спеціальності	Назва спеціальності	Ліцензований обсяг			Підстава
Підготовка магістрів								
<p>Підготовка фахівців за першим (бакалаврським), другим (магістерським) та третім (освітньо-науковим) рівнями вищої освіти <i>За переліком постанови КМУ від 29 квітня 2015 р. № 266 (у разі проходження ліцензування після дати набрання чинності постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти" (з 02.02.2016 року). **Вказуються спеціальності: 011 «Освітні, педагогічні науки», 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», 292 «Міжнародні економічні відносини», 281 «Публічне управління та адміністрування», 293 «Міжнародне право», 122 «Комп'ютерні науки», 226 «Фармація, промислова фармація», 227 «Фізична терапія, ерготерапія» на підставі змін до Переліку галузей знань і спеціальностей згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 1 лютого 2017 року № 53.</i></p>								
№п/п	Шифр галузі знань	Назва галузі знань	Код спеціальності	Назва спеціальності	Ліцензований обсяг			наказ Міністерства освіти і науки України від 19.12.2016 № 1565
Підготовка магістрів								
4	02	Культура і мистецтво	023	Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	40			Наказ МОН №18-л від 03.02.2017 р.

3. ПЕРЕЛІК НАПРЯМІВ ТА СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ З ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В ІНСТИТУТІ ІЗ ЗАЗНАЧЕННЯМ ЛІЦЕНЗІЙНОГО ОБСЯГУ ТА ТЕРМІНУ НАВЧАННЯ

Галузь знань: 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

Термін навчання – 1 рік 6 місяців

Ліцензійний обсяг:

денна форма навчання – 13 осіб «Образотворче мистецтво»

12 осіб «Декоративне мистецтво»

заочна форма навчання – 7 осіб «Образотворче мистецтво»

8 осіб «Декоративне мистецтво»

4. УМОВИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

(КОРОТКА ІНФОРМАЦІЯ ПРО МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНУ БАЗУ)

Структурним навчальним підрозділом Навчально-наукового Інституту мистецтв є: кафедра образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва та реставрації Навчально-наукового Інституту мистецтв.

Для проведення лекційних занять задіяно 202 та 302 навчальні аудиторії Навчально-наукового Інституту мистецтв, кількість навчальних приміщень, оснащених аудіо і відеотехнікою – 19, кабінетів – 11. Заняття з малярства, графіки, скульптури та іконопису, текстилю та художньої обробки шкіри, дерев'яної пластики, проводяться в 6 спеціалізованих кабінетах. В наявності професійний друкарський станок для графіки, інструменти та станки для малої пластики, спеціальні мольберти для іконопису та реставрації, інструменти та станки для текстилю та художньої обробки шкіри, дерев'яної пластики,

Для проведення занять із дисциплін образотворчого циклу використовуються й інші аудиторії інституту. Комп'ютерні класи, що розташовані в навчальному корпусі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», які використовуються для реалізації дисциплін навчального плану, під'єднані до загальної університетської мережі і забезпечують вільні виходи в мережу Internet. Цей аудиторний фонд задовольняє потреби кафедри. Всі аудиторії знаходяться в належному санітарно-технічному стані і придатні для експлуатації

На кафедрі образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації склалася чітка система практичної підготовки студентів. Вона включає в себе навчальні, педагогічні та виробничі практики. Для цього розроблено програму наскрізної виробничої практики.

Кафедра забезпечена необхідним обладнанням (мольберти, скульптурні станки, креслярські дошки), натурним фондом (гіпсові зліпки, муляжі тощо).

5. ОСНОВНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ І НАВЧАННЯ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ, СПОСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

(див. Анотації навчальних дисциплін)

6. ГРАФІК НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Галузь знань: 02 «Культура і мистецтво»,

Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»,
другий (магістерський) рівень вищої освіти

I. I графік навчального процесу

Курс	Вересень				Жовтень				Листопад				Грудень				Січень				Лютий				Березень				Квітень				Травень				Червень				Липень				Серпень							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	
1	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	КС	К	К	С	К	ВП	ВП	ВП	ВП	ВП	ВП	ВП	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	КС	КС	КС	С	С	К	К	К	К	К	К	К	К	К	
2	T	T	T	T	T	T	T	T	М	М	М	М	М	С	С	А																																				

ПОЗНАЧЕННЯ: Т - Теоретичне навчання; КС - Контроль за самост. роботою; К - Канікули; С - Екзаменаційна сесія; ВП - Виробнича практика; М - Підготовка магістерської роботи; А - Атестація.

II. ЗВЕДЕНІ ДАНІ ПРО БЮДЖЕТ ЧАСУ, тижні							III. ПРАКТИКА			IV. ДЕРЖАВНА АТЕСТАЦІЯ				
Курс	Теоретичне навчання	Контроль за самост. роботою	Канікули	Екзаменаційна сесія	Виробнича практика	Підготовка магістерської роботи	Атестація	Всього	Назва практики	Семестр	Тижні	Назва навчальної дисципліни	Форма державної атестації (екзам., дипломний проєкт (робота))	Семестр
1	23	4	12	5	8			52	Виробнича		8			
2	8			2		6	1	17	Виробнича практика за фахом	2	8	Дипломна робота (проєкт)	дипл. робота	3
Разом	31	4	12	7	8	6	1	69						

7. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНІ СХЕМИ

Структурно-логічна схема підготовки фахівця другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

		I курс		II курс	
		I семестр	II семестр	III семестр	
				Виробнича практика за фахом	
				Захист магістерської роботи из дисциплін спеціалізації	
		Науково-дослідна практика			
		Підготовка магістерської роботи			
		I. Цикл загальної підготовки		Історія мистецтв	
Методологія наукових досліджень					
Педагогіка вищої школи					
I. Цикл професійної		Психологія сприйняття творів образотворчого мистецтва			
		Живопис			
I. Цикл професійної		Образотворче мистецтво Прикарпаття			
		Рисунок			
		Фаховий живопис			
		Фаховий рисунок			

9. АНОТАЦІЇ ДИСЦИПЛІН

Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» для другого (магістерського) рівня вищої освіти

Практична підготовка

Предмет: Виробнича практика за фахом

Статус: практична

Рік, семестр: 2 семестр

Анотація: Метою виробничої практики за фахом для фахівців I рівня, яка є завершальним етапом професійної підготовки майбутніх викладачів, є поглиблення складності змісту навчальної діяльності, порівняно з попередньою практикою, вона характеризується вищим рівнем самостійності й відповідальності студентів, збільшенням обсягу та використанням сучасних педагогічних технологій і нових інформаційних засобів навчання. Студенти виконують обов'язки вчителя з фаху і класного керівника.

Форми контролю: 2 семестр – залік.

Предмет: Захист магістерської роботи

Статус: практична

Рік, семестр: 3 семестр

Анотація: Метою захисту магістерської роботи є оцінювання: підготовки студента до виконання функцій учителя (викладача) образотворчого мистецтва (художньої праці) у загальноосвітніх та середніх спеціальних навчальних закладах; педагогічні вміння студентів при виконанні різних форм навчально-виховної діяльності з урахуванням специфіки предметів образотворчого циклу; розвитку у студентів соціально-психологічних якостей, необхідних для діяльності і усвідомлення ролі вчителя предметів мистецького циклу у сучасному навчально-виховному процесі; теоретичних знань студентів з фахових і психолого-педагогічних дисциплін та навичок використання цих знань на практиці; сформованого творчого підходу до педагогічної діяльності.

Форми контролю: 3 семестр – державний іспит.

Предмет: Науково-дослідна практика

Статус: практична

Рік, семестр: 1, 2, 3 семестр

Анотація: В основі науково-дослідної практики покладені дидактичні принципи науковості, наочності, наступності та диференціації. При проходженні практики магістр повинен оволодіти високим рівнем теоретичної та методичної підготовки, а також виробити в собі: внутрішню потребу в самостійному поповненні своїх знань, удосконаленні педагогічної майстерності, творчому підході до застосування сучасної методики; вміння розробляти нові методи і засоби навчання в поєднанні з раніше відомими; здатність аналізувати особистий досвід вивчення мистецьких дисциплін та досвід їх колег, а також багато іншого, що в цілому

називають здатністю до творчої педагогічної діяльності (науково-дослідної роботи). Очевидно, що такими складними інтелектуальними вміннями студенти можуть оволодіти лише у процесі самостійної творчої діяльності, беручи участь у науково-дослідницькій роботі з проблем навчання.

Форми контролю: **3 семестр – залік.**

Предмет: Підготовка магістерської роботи

Статус: практична

Рік, семестр: 1, 2, 3 семестр

Анотація: Метою підготовки магістерської підготовки є оволодіння такими знаннями: характеристики та особливості методів дослідження; сутність та комплекс вимог до наукового дослідження, його класифікацію, види, форми, науковий та науково-прикладний результат дослідження; форми узагальнення наукових результатів; методологію емпіричних досліджень. Повинні вміння: здійснювати аналіз теоретичних та експериментальних даних; застосовувати сучасні ефективні засоби роботи з науковою та навчально-методичною літературою; обґрунтовувати практичну значущість результатів дослідження; оформляти результати наукового дослідження; захищати результати свого дослідження у встановленій формі.

НОРМАТИВНІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліни циклу загальної підготовки

Обов'язкові дисципліни

Предмет: Історія мистецтв

Статус: нормативна

Рік, семестр: I рік, 1, 2 семестр

Анотація : Мета: вивчення західноєвропейського мистецтва в його історичному розвитку; мистецьких стилів, творчості визначних митців, які працювали в галузі архітектури, образотворчого і декоративно-ужиткового мистецтва; мистецької термінології; історії вітчизняного мистецтва від його витоків до сучасності; специфічних рис видів мистецтв: декоративного і ужиткового, архітектури і скульптури, живопису; зв'язку мистецтва з прогресивними ідеями національно-визвольного руху; творчість митців, які працювали і працюють в Україні та за її межами; стилю та творчої манери митця.

Форми контролю: **1 семестр – залік, 2 семестр – іспит.**

Предмет: Методологія наукових досліджень

Статус: нормативна

Рік, семестр: I рік, 1 семестр

Анотація: Дисципліна спрямована на системне інноваційне застосування фундаментальних знань для вирішення проблемних професійних завдань у певній галузі. Допомагає підготувати магістра до самостійного навчально-наукового дослідження, виявити рівень загальнонаукової та спеціальної підготовки студента, його здатність застосувати одержані знання під час вирішення конкретних проблем, володіння методологією наукової творчості, сучасними інформаційними технологіями, методами отримання, обробки, зберігання і використання наукової інформації, спроможність до плідної науково-дослідницької і науково-педагогічної діяльності.

Форми контролю: **1 семестр – іспит.**

Вибіркові дисципліни

Предмет: Педагогіка вищої школи

Статус: вибіркова

Рік, семестр: I рік, 2 семестр

Анотація: Під час вивчення навчальної дисципліни студенти засвоюють загальні засади педагогіки, теорії виховання та навчання, а також особливості методики викладання мистецьких дисциплін. Значну увагу приділено теорії виховання: сутності змісту і процесу виховання; основним закономірностям і принципам виховання; методам виховання; організаційним формам виховної роботи. Ознайомлення студентів із теорією навчання передбачає опанування ними знаннями дидактичних принципів, методів і засобів; змісту освіти та структурою і специфікою організації процесу навчання. Акцентується увага на методологічних засадах мистецької освіти; особливостях викладання художніх дисциплін у дитячих художніх школах, центрах дитячо-юнацької творчості.

Форми контролю: **2 семестр – залік.**

Предмет: Психологія сприйняття творів образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва

Статус: варіативна

Рік, семестр: I рік, 1 семестр

Анотація: Метою викладання навчальної дисципліни є: з'ясувати основні психологічні засади художнього сприйняття творів образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, спираючись на існуючі дослідження в галузі загальної психології, етнопсихології, психології мистецтва; навчити студентів аналізувати фактори впливу на художнє сприйняття мистецьких творів; виховати грамотність сприйняття творів мистецтва. Основними завданнями вивчення дисципліни є: вивчення факторів впливу на процес сприйняття, сутності та рис художнього сприйняття; проблем художнього сприйняття. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: фактори впливу на процес сприйняття; основні риси художнього сприйняття; особливості сприйняття творів образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва. Вміти: аналізувати фактори впливу на художнє сприйняття; виявляти основні риси художнього сприйняття; враховувати проблеми художнього сприйняття.

Форми контролю: **1 семестр – іспит.**

Дисципліни циклу професійної підготовки

Обов'язкові дисципліни

Предмет: **Живопис**

Статус: **нормативна**

Рік, семестр: **I, II рік, 1, 2, 3 семестр**

Анотація: Метою курсу є вивчення художніх технік у живописі для розвитку і формування професійно-творчих якостей майбутнього спеціаліста в галузі образотворчого мистецтва. Виходячи з даної мети програмою передбачено вирішення таких завдань: поглиблення теоретичних знань і формування практичних, технічних навичок та прийомів виконання завдань в різних жанрах живопису: натюрморту, ліричного пейзажу, епічного пейзажу, морського пейзажу, інтер'єрного простору, зображення людини, тематичних композицій; закріплення знань про стилі в живописі, про їхні головні відмінності, виконання завдань в різних стилях, застосування на практиці різних технічних прийомів живопису; проведення аналізу творів сучасного мистецтва, вміння виконувати завдання в сучасних стилях і їх техніках; підготовка молодого художника до створення і творчої розробки своїх власних технічних прийомів.

Форми контролю: **1 семестр – залік, 2 семестр – іспит, 3 семестр – іспит.**

Предмет: **Образотворче мистецтво Прикарпаття**

Статус: **нормативна**

Рік, семестр: **I рік, 2 семестр**

Анотація: Образотворче мистецтво Прикарпаття є важливою складовою історії українського мистецтва. Поглиблене вивчення мистецтва рідного краю, здобуття мистецтвознавчих навичок формується на лекційних та практичних заняттях з історії світового, українського мистецтва, а також образотворчого мистецтва Прикарпаття. Мета навчального курсу – глибше оволодіння студентами знань з історії образотворчого мистецтва Прикарпаття, його складових: малярства, графіки, скульптури. Для цього пропонується відповідний лекційний курс, практичні заняття, завдання для самостійної роботи студентів під керівництвом викладача, орієнтовна тематика рефератів, розгорнутий список літератури.

Форми контролю: **2 семестр – іспит.**

Предмет: **Рисунок**

Статус: **нормативна**

Рік, семестр: **I, II рік, 1, 2, 3 семестр**

Анотація: Метою викладання навчальної дисципліни «Рисунок» є формування вмінь і навичок реалістичного зображення, розуміння суті творчого процесу, створення художнього образу, сприяння забезпеченню рівня академічної освіти з

урахуванням національних традицій, фахових вимог, процесу відродження мистецтва і культури, послідовному становленню майстра професіонала, художника, здатного вирішувати складні творчі завдання в мистецтві. Завданнями вивчення дисципліни «Рисунок» є: розвиток творчих здібностей, художнього смаку; культура сприйняття, формування високих естетичних потреб, здатність творити за законами краси; образне сприйняття навколишньої дійсності, формування вміння образного аналізу моделі; вивчення закономірностей природи, освоєння принципів та методів зображення об'ємної форми засобами малюнку.

Форми контролю: **1 семестр – іспит, 2 семестр – залік, 3 семестр – іспит.**

Предмет: **Фаховий живопис**

Статус: **нормативна**

Рік, семестр: **I, II рік, 1, 2, 3 семестр**

Анотація: Метою викладання навчальної дисципліни є формування вмінь і навичок реалістичного зображення, розуміння суті творчого процесу, створення художнього образу, сприяння забезпеченню рівня академічної освіти з урахуванням національних традицій, фахових вимог, процесу відродження мистецтва і культури, послідовному становленню майстра професіонала, художника, здатного вирішувати складні творчі завдання в мистецтві. Завданнями вивчення дисципліни «Фаховий живопис» є: розвиток творчих здібностей, художнього смаку; культура сприйняття, формування високих естетичних потреб, здатність творити за законами краси; образне сприйняття навколишньої дійсності, формування вміння образного аналізу моделі; вивчення закономірностей природи, освоєння принципів та методів зображення об'ємної форми засобами рисунку та живопису. Курс передбачає набуття теоретичних знань та практичних навичок щодо: художніх матеріалів; засобів виразності рисунка (лінія, пляма, штрих тощо); особливостей зображення предметів у перспективі; засобів передачі об'єму та форми предметів; основних понять живопису, видів, жанрів, напрямів та історію його розвитку; матеріалів, обладнання та інструментів живописця; законів композиції та перспективи (повітряної та лінійної); поняття колорит та його типів; основних технік живопису: олійної, акварельної, темперної, гуашевої, акрилової. Курс в основному спрямований на вироблення практичних вмінь і навичок для фахового виконання творчих завдань.

Форми контролю: **1 семестр – залік, 2 семестр – іспит, 3 семестр – іспит.**

Предмет: **Фаховий рисунок**

Статус: **нормативна**

Рік, семестр: **I, II рік, 1, 2, 3 семестр**

Анотація: Метою викладання навчальної дисципліни є формування вмінь і навичок реалістичного зображення, розуміння суті творчого процесу, створення художнього образу, сприяння забезпеченню рівня академічної освіти з урахуванням національних традицій, фахових вимог, процесу відродження мистецтва і культури, послідовному становленню майстра професіонала, художника, здатного вирішувати

складні творчі завдання в мистецтві. Завданнями вивчення дисципліни є: розвиток творчих здібностей, художнього смаку; культура сприйняття, формування високих естетичних потреб, здатність творити за законами краси; образне сприйняття навколишньої дійсності, формування вміння образного аналізу моделі; вивчення закономірностей природи, освоєння принципів та методів зображення об'ємної форми засобами рисунку та живопису. Курс передбачає набуття теоретичних знань та практичних навичок щодо: художніх матеріалів; засобів виразності рисунка (лінія, пляма, штрих тощо); особливостей зображення предметів у перспективі; засобів передачі об'єму та форми предметів; основних понять живопису, видів, жанрів, напрямів та історію його розвитку; матеріалів, обладнання та інструментів живописця; законів композиції та перспективи (повітряної та лінійної); поняття колорит та його типів; основних технік живопису: олійної, акварельної, темперної, гуашевої, акрилової. Курс в основному спрямований на вироблення практичних вмінь і навичок для фахового виконання творчих завдань.

Форми контролю: **1 семестр – іспит, 2 семестр – залік, 3 семестр – іспит.**

Вибіркові дисципліни. Дисципліни за вибором ВНЗ

Предмет: Методика викладання дисциплін художнього циклу в освітніх закладах I-III рівнях акредитації

Статус: нормативна

Рік, семестр: I рік, 1 семестр

Анотація: Мета дисципліни: сформувати навички та знання у студентів, необхідні для виконання у подальшому функцій вчителя-предметника, класного керівника, керівника гуртка. Завдання: закріпити та поглибити знання з психолого-педагогічних та фахових дисциплін; опанувати теоретико-практичним блоком знань, достатніх та необхідних для подальшої педагогічної діяльності у загальноосвітніх школах та позашкільних навчальних закладах мистецького спрямування; опанувати специфіку педагогічної діяльності в початкових та 5-7 класах; розвивати вміння проводити різні форми навчально-виховної та позакласної роботи з використанням сучасних технологій навчання з спеціальності.

Форми контролю: **1 семестр – іспит.**

Вибіркові дисципліни. Дисципліни вільного вибору студента

Предмет: Спеціалізація 1. Монументальне мистецтво.

Статус: варіативна

Рік, семестр: I, II рік, 1, 2, 3 семестри

Анотація: Спецкурс «Монументальне мистецтво» має достатні можливості для творчого розвитку студентів, формування їх естетичного смаку і художніх

потреб, водночас дає можливість оволодіти технікою та технологіями скульптури та іконопису. Навчання монументальній скульптурі здійснюється через вивчення історичних етапів розвитку пластики скульптури, творів видатних майстрів світової скульптури, види рельєфів (горельєф, барельєф, контррельєф), їх характерні особливості і виконання в різних матеріалах і техніках; формовку і виготовлення гіпсових моделей, відмивку і обробку матеріалу, техніку виконання.

Форми контролю: **1, 2 семестр – залік, 3 семестр – іспит.**

Предмет: Спеціалізація 2. Станкове мистецтво.

Статус: **варіативна**

Рік, семестр: **I, II рік, 1, 2, 3 семестри**

Анотація: Мета дисципліни: ознайомлення студентів з такими оригінальними видами образотворчого мистецтва як малярство та іконопис. Дати їм відповідні теоретичні знання та практичні навички. Мета курсу зумовила необхідність виконати такі завдання: систематизувати наявний корпус творів малярства і графіки в образотворчому мистецтві за жанровою ознакою та обґрунтувати таку систематизацію скерованістю художнього пізнання романтичної епохи; на прикладі творчості художників-портретистів охарактеризувати динаміку змін формотворчих засад та естетичних критеріїв у підході до створення образу людини; проаналізувати тенденції розвитку сюжетних композицій, наголосивши на їхніх основних мотивах та засобах виразності.

Форми контролю: **1, 2 семестр – залік, 3 семестр – іспит.**

Предмет: Спеціалізація 3. Декоративне мистецтво.

Статус: **варіативна**

Рік, семестр: **I, II рік, 1, 2, 3 семестри**

Анотація: Мета: ознайомлення студентів із загальними ознаками декоративно-прикладного мистецтва, їх історією і сучасним станом, тенденціями розвитку, основними традиціями. Прищеплення студентам навичок творчої роботи із заглибленням у національні традиції. Завдання: є розвиток творчого мислення і художніх здібностей студентів, виховання естетичної культури, формування смаків і основ розуміння народного декоративно-прикладного мистецтва.

Форми контролю: **1, 2 семестр – залік, 3 семестр – іспит.**

10. ФАХОВЕ СПРЯМУВАННЯ ТА КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИМОГИ ДО ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Галузь знань 02 Культура і мистецтво, спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», другий (магістерський) рівень вищої освіти

Загальні вимоги

Магістр – це фахівець, який на основі базової вищої освіти здобув поглиблену фундаментальну та мистецьку підготовку на базі дисциплін професійного спрямування та одержав відповідні види практичної підготовки в галузі образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та реставрації.

Магістр повинен знати:

- основи образотворчої грамоти в обсязі, що забезпечує необхідний рівень для успішного виконання типових професійних завдань у певній галузі образотворчої та педагогічної діяльності;
- теорію та історію мистецтва;
- закономірності природи, принципи і методи реалістичного зображення об'ємної форми засобами образотворчого мистецтва;
- сучасні досягнення в галузі образотворчого мистецтва, його види і жанри, властивості матеріалів і художні техніки, закономірності побудови художнього твору;
- систему цінностей та критерії оцінки мистецьких творів;
- основні напрями і перспективи розвитку образотворчого мистецтва;
- зміст, завдання і принципи організації навчально-виховної роботи в школі з предметів образотворчого циклу;
- зміст діючих навчальних програм, підручників і посібників з образотворчого мистецтва та суміжних дисциплін для реалізації міжпредметних зв'язків у навчальному процесі;
- теоретичні основи методики викладання образотворчого мистецтва в школі;
- зміст і методи організації творчої роботи із створення оригінальних творів мистецтва як власних, так і в авторському колективі;
- зміст і методи організації роботи художнього редактора освітніх видань у видавничих та поліграфічних центрах.

Магістр повинен уміти:

- володіти методом спостереження, опису, класифікації видів і жанрів образотворчого мистецтва;
- здійснювати мистецтвознавчий аналіз творів мистецтва;
- використовувати професійно-профільовані знання й практичні навички з теоретичної, художньо-естетичної підготовки для дослідження мистецьких явищ і процесів;

- використовувати професійно-профільовані знання й практичні навички для виконання творчих завдань в галузі образотворчого мистецтва;
- використовувати знання, уміння і практичні навички при проведенні навчально-виховної роботи з образотворчого мистецтва;
- використовувати професійно-профільовані знання, уміння і навички в умовах поліграфічного виробництва;

Призначення

Магістр призначений для роботи в галузі образотворчого мистецтва, педагогічної діяльності, організаційно-методичного забезпечення творчого процесу, художнього редагування освітніх видань.

Спеціаліст може займати такі посади:

- художник образотворчого мистецтва;
- вчитель образотворчого мистецтва;
- художній редактор освітніх видань;
- працівник, керівник групи художників, дизайнерів відділу, творчої майстерні;
- художник видавничих підприємств, поліграфічних центрів;
- зберігач фондів історичних, краєзнавчих, етнографічних, художніх музеїв;
- керівник художньої студії;
- член художньо-експертної ради;
- викладач вищих навчальних закладів I-III рівня акредитації;
- викладач середніх та спеціальних навчальних закладів різних типів.

11. ГЛОСАРІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ ІЗ ДИСЦИПЛІН, ЯКІ ЧИТАЮТЬСЯ НА КАФЕДРІ

Галузь знань 02 Культура і мистецтво

спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» другий (магістерський) рівень вищої освіти

А

Абрис (від нім. — нарис, план) — обрис предмета, нанесений за допомогою ліній; а також лінійний (контурний) малюнок допоміжного характеру, виконаний у процесі роботи художника над кольоровою літографією. Близький за змістом до поняття контур.

Абстракціонізм (від латин. abstractus — віддалення) — напрям образотворчого мистецтва 20 ст., послідовники якого вибудовують свої твори виключно із формальних елементів: лінія, кольорова пляма, відхилена конфігурація.

Авангардизм (від франц. — передовий загін) — узагальнена назва художніх напрямів європейського мистецтва 1905—1930-х рр. (фовізм, кубізм, абстракціонізм, експресіонізм, дадаїзм, сюрреалізм, футуризм) і повоєнного часу (неоавангардизм).

Автолітографія (від грец. — сам, камінь і малюю) — спосіб виготовлення художньої літографії, при якому художник працює над твором безпосередньо на самому камені (іноді на цинковій або алюмінієвій пластинці); а також твір графіки, виконаний у цій техніці.

Автопортрет — портрет художника, виконаний ним самим. Особливий різновид портретного жанру. Автопортрет виконується за допомогою дзеркала або системи дзеркал і виражає оцінку художником своєї особистості, її ролі й місця у світі та суспільстві, своїх творчих принципів.

Автотипія (від грец. — сам і відбиток) — поліграфічний спосіб відтворення півтонових зображень, при якому сітчастий негатив копіюють на цинкову пластинку, яку потім травлять азотною кислотою, створюючи кліше; а також відбиток з такого кліше.

Агітаційне мистецтво — сукупність видів образотворчого мистецтва, які містять політичні ідеї, виражені в лаконічній, активно діючій формі (плакат, карикатура, лубок та ін.). Агітаційне мистецтво здатне оперативно відгукуватись на події політичного життя країни.

Аерограф (від грец. — повітря і пишу) — пневматичний прилад для тонкого розпилювання рідких фарб; дає можливість рівномірно покривати площі довільних розмірів, а також м'яко переходити від найнасиченішого тону до ледь помітного.

Академізм (від імені грецького міфічного героя Академа) — в образотворчому мистецтві напрям, що склався в художніх академіях 16—19 ст. Він наслідував формальні риси мистецтва античної й ренесансної епох, відображав умовні ідеалізовані образи.

Акварель (від латин. aqua — вода) — водяні фарби, художній матеріал для живопису.

Акватинта (від італ. acquatinta; — офорт і забарвлений, тонований) — ручний спосіб виготовлення друкованої форми у вигляді заглибленої гравюри на металі.

Акватипія (від латин. — вода і грец. — відбиток) — поліграфічне відтворення малюнків водяними (знежиреними) фарбами; відтінки зображеного нагадують акварель.

Акротерій (від грец. — вершина, виступ, шпиль) — первісно конструктивний, пізніше — суто декоративний елемент, що завершував фронтон грецького храму на всіх трьох кутах. Акротерій — скульптурна прикраса над кутами фронтона архітектурної споруди.

Аксометрія — один із видів перспективного зображення. Це спосіб тривимірного зображення форми на площині.

Акцент — виділення певної частини зображення кольором, світлом чи лінією з метою фокусування уваги глядача на цій частині.

Ала прима (італ. — з першого разу) — художній прийом живопису, коли картина пишеться без попереднього пропису та підмальовку за один сеанс. Твори, написані в такій техніці, характеризуються своєю безпосередністю.

Альфреско (італ. — сирим способом по сирому) — основний технічний різновид фрескового живопису, що виконується на свіжій вогкій вапняній штукатурці.

Ампір (від франц. empire — імперія) — стильовий напрям в архітектурі й мистецтві початку 19 ст. Ампір розвинувся в руслі класицизму і фактично завершив його еволюцію.

Амфітеатр — 1) у давньогрецькому театрі місця, розташовані півколом на схилах пагорбів; 2) давньоримська будівля для видовищ еліптичної форми з ареною посередині, навколо якої уступами вгору розміщені місця для глядачів.

Аналогія — умовивід, в якому на основі схожості предметів за одними ознаками робиться висновок про їх можливу схожість за іншими ознаками. Аналогія лежить в основі моделювання.

Анатомічний малюнок — вид навчального малюнка, де зображуються м'язи, суглоби та інші пластичні властивості людського тіла.

Андеграунд (англ. — той, що перебуває під землею) — напрям у мистецтві, що виступає врозріз з його традиційними канонами, неофіційне мистецтво. Полягає в демонструванні художниками своїх творів під відкритим небом чи в підземних переходах.

Анімалізм, анімалістичний жанр (від лат. animal — тварина) — зображення тварин в живопису, скульптурі і графіці. Художників, що працюють у цьому жанрі, називають анімалістами.

Ансамбль (франц. ensemble, букв. — разом) — в архітектурі та містобудуванні — гармонійна єдність споруд, творів монументально-декоративного мистецтва, зелених насаджень; цілісність просторової композиції, пропорційність співвідношень частин і цілого; силует, пластика, колір.

Антаблемент (від франц. — стіл, дошка) — верхня частина будівлі, розміщена на колонах, складовий елемент архітектурного ордеру.

Античне мистецтво (від лат. antiquus — давній) — назва давньогрецького і давньоримського мистецтва; виникла в епоху Відродження.

Антропоморфізм (від грецьк. antropos — людина і morfe — форма) — олюднення, наділення людськими якостями неживих предметів, явищ природи, тварин, представлення богів у людській особі.

Анфас (франц., букв. — в обличчя) — зображення постаті людини обличчям до глядача.

Анфілада — ряд прямолінійно розташованих суміжних кімнат, з'єднаних дверима або відкритими арками, що розміщені по одній осі.

Аплікація (від латин. — прикладання) — спосіб створення зображень або орнаментів шляхом наклеювання або нашивання на основу (папір, картон, тканину) різнокольорових шматочків паперу чи тканини.

Апсида (гр. — склепіння) — виступ споруди, напівкруглий, прямокутний, багатокутний у плані, перекритий півкуполом або замкнений півсклепінням. Застосовується в християнських храмах.

Аркада (фр. arcade, італ. arcata — склепіння) — ряд однакових за формою і розмірами арок, що спираються на стовпи або колони. Застосовують переважно при спорудженні відкритих галерей.

Аркбутан (фр. arc-boutant) — зовнішня опорна кам'яна або цегляна напіварка, що передає горизонт, розпір від склепіння на зовнішні стіни та контрфорси.

Архітектоніка (від грец. — будівельне мистецтво) — загальний план побудови художнього твору, принциповий взаємозв'язок його частин.

Архітектура (від грец. — будівничий) — 1) будівельне мистецтво, проектування й будівництво споруд; 2) мистецький характер споруди.

Архітектурні ордери — система архітектурних засобів і прийомів композиції, що виражається певною структурою й художньо-образним виявом складових частин стояково-балкової конструкції будівлі.

Асекко (італ. — по сухому) — технічний різновид фрескового живопису, що виконується на твердій сухій вапняній штукатурці.

Асиметрія (грец. — неспівмірність, невідповідність) — відсутність або порушення симетрії, несиметричність, нерозмірність; один із різновидів композиції, коли її елементи мають нерівнозначні функції.

Атлант — опора у вигляді декоративної скульптурної чоловічої статуї. Відома ще за часів античності.

Ахроматичний (грец. — безбарвний) **колір** — колір, який не має кольорового тону, а тільки світловий, тобто білий, сірий, чорний.

Б

Багет (від франц. — паличка) — різьблена або пофарбована планка для виготовлення рамок для картин та оздоблення стін.

База — основа колони, стовпа, або пілястри.

Базиліка (від грец. — царський дім, палац) — прямокутна в плані будівля, розділена всередині рядами колон чи стовпів на продольні частини (нефи).

Балюстрада — огорожа з балясин (маленьких фігурних колонок), укріплених на цоколі та з'єднаних по верху горизонтальною балкою.

Баптистерій — хрещальня, приміщення для здійснення обряду хрещення. Часто Б. — окрема споруда, кругла або багатогранна в плані, перекрита куполом.

Барельєф (франц. — низький рельєф) — вид скульптури, в якій випукла частина зображення виступає над площиною фону не більше, ніж на половину свого об'єму.

Бароко (від італ. — вигадливий, дивний) — художній стиль кінця 16 — середини 18 ст., якому притаманні декоративність, динамічно складні форми та живописність.

Батальний (від італ. — битва) **жанр** — жанр образотворчого мистецтва, присвячений темам війни, а також різновид історичного жанру.

Батик (малайс.) — техніка ручного розпису тканини.

Бієнале — виставка, фестиваль і т. ін., що проводяться раз на два роки.

Боді-арт (від англ. — тіло і мистецтво) — напрям усередині концептуального мистецтва, яке виникло в Західній Європі та США на межі 1960—1970-х рр. В боді-арт розмальовується жива модель.

Буквиця — великі літери, ініціали, перша буква, з якої починається новий розділ чи нова частина тексту. Раніше буквиця щедро прикрашалася живописом, орнаментом, сюжетними сценами.

Бюст (франц.) — скульптурне зображення голови і верхньої частини тіла людини.

В

Вазопис — орнаментальний або зображальний декоративний розпис посудин, виконаний спеціальними фарбами з подальшим випалюванням.

Вернісаж (від франц. vernissage – лакування) – урочисте відкриття художньої виставки.

Вертеп — 1) печера; 2) розбійницьке, шахрайське кубло; 3) назва старовинного українського мандрівного лялькового театру, де поруч з різдвяною містерією виставляли й сценки з народного життя.

Витинанка — паперові ажурні прикраси, якими із середини 19 ст. оздоблювали хати в українських селах.

Вишивка — вид декоративно-прикладного мистецтва; орнаментальне або сюжетне зображення на тканині, виконане різними швами.

Вівтар (латин., букв. — підвищення) — 1) жертovníк, місце для жертвоприношень; 2) головне місце в християнському храмі, розташоване в його східній частині й відокремлене вівтарною перегородкою.

Відношення – взаємозв'язок елементів малюнку, який виділяється в процесі спостереження та зображення тої чи іншої форми, наприклад, метричні властивості предмету (пропорційне відношення), передача тонів (тональне відношення), розподіл форм у просторі (просторове відношення).

Відродження — доба розвитку ідеології й культури в Італії у 14—16 ст., в країнах Західної Європи — 15—16 ст.; а також архітектурний стиль цієї доби.

Візуальний (лат. visualis – зоровий) – те, що сприймається зором.

Вілла — заміський будинок із садом чи парком.

Вітраж (від франц. vitrage — вставляння шибок) — твір монументально-декоративного мистецтва, виконаний із різнокольорового скла, призначений для заповнення віконного прорізу в архітектурній забудові та розрахований на наскрізне освітлення.

Волюта (від латин. — сувій, спіраль) — скульптурна ozdoba у вигляді спірально скрученого завитка.

Г

Галерея — 1) довге крите приміщення, одну з поздовжніх стін якого замінюють колони, стовпи або балюстрада; 2) видовжена зала з суцільним рядом великих вікон в одній із поздовжніх стін.

Гама кольорова — в образотворчому мистецтві визначення взаємозв'язку послідовного ряду кольорів та їх відтінків. Може поєднувати всі кольори спектра або частину їх.

Гаптування - вишивка шовковими, вкритими тонким шаром золота або срібла нитками різного гатунку. Також - вишита золотими або срібними нитками річ.

Гармонія (від грец. harmonis — система, устрій, розмірність) — в образотворчому мистецтві пропорційність, взаємозв'язок частин зображення, а також відповідність художніх засобів змісту твору. В архітектурі — відношення масштабу забудови до

навколишнього краєвиду та розмірність його з людиною, частин забудови між собою.

Генезис — походження, виникнення, становлення, зародження, розвиток.

Герб (від нім. — спадщина) — емблема, характерний успадкований знак, якому надається символічне значення.

Гіперреалізм (від гіпер – підвищення, надмірність і реалізм) – течія в образотворчому мистецтві США і Європи, представники якої намагаються ретельно копіювати фотографію за допомогою живописних і графічних засобів.

Гобелен – витканий вручну килим-картина (шпалера).

Гончарство – традиційне народне ремесло, виробництво глиняного посуду, а також інших глиняних виробів (кахлів, іграшок, скульптур).

Горельєф (від франц. — високий рельєф) — різновид випуклого рельєфу; скульптурний твір, у якому зображення виступає над площиною фону більш ніж на половину свого об'єму.

Готика (від італ. gotico— готський) — напрям західноєвропейського мистецтва другої половини 12—15 ст.

Гравюра (від франц. gravure; graver — висікати, вирізати) — вид графіки, в якому зображення є друкованим відбитком з малюнка, виконаного гравіюванням на дошці (друкарській формі). Друкований відбиток на папері з пластини, на якій вирізьблено малюнок.

Графіка (від грец. — пишу, малюю) — один із видів образотворчого мистецтва, основним зображальним засобом якого є малюнок, виконаний переважно на папері олівцем, пером, пензлем, вуглем. Друковані художні зображення, відтиснуті на папері формою.

Графіті (італ. graffiti — видряпини) — написи та малюнки, надряпані на стінах і архітектурних деталях давніх будівель, а також на посуді та інших предметах.

Гризайль (від франц. — сірий) — декоративний живопис, виконаний відтінками одного кольору, звичайно сірого; іноді імітує скульптурний рельєф.

Гробниця — архітектурна споруда, що містить тіло померлого та увічніює його пам'ять.

Д

Дадаїзм (від франц. Dadaisme, від dada — дитячий коник, переносно — дитячий лепет) — модерністський напрям у західноєвропейському (переважно французькому та німецькому) мистецтві початку 20 ст.

Декор - сукупність елементів, що становлять зовнішнє оформлення архітектурної споруди або його інтер'єрів, може бути живописним.

Декоративне мистецтво — галузь пластичних мистецтв, твори якої, поряд з архітектурою, надають матеріальному середовищу проживання людини художніх, естетичних якостей.

Деталізація – ретельна проробка деталей зображення.

Дизайн (від англ. — проектувати, конструювати; проект, план, рисунок) — художнє конструювання зручних і красивих предметів на основі наукових і естетичних даних.

Диптих (від грецьк. diptychos – подвійний, складений вдвоє) - 1) в античному світі дві вощені дощечки для письма, складені вдвоє; 2) дві картини, пов'язані єдиним задумом.

Доричний ордер — один із трьох давньогрецьких архітектурних ордерів; позначається простотою й масивністю оздоблення.

Е

Еклектика (від грец. — той, що вибирає) — умовна назва стилю, в якому відбувається змішування, з'єднання в рамках одного проекту елементів, узятих із різних стилів.

Екслібрис (латин., букв. — із книг) — у художньому оформленні книжки графічна композиція невеликих розмірів із позначенням імені власника книжки, віддрукована у вигляді ярлика та призначена для наклеювання на зворотний бік обкладинки.

Експресіонізм (від франц. expression — вираження, виразність) — напрям у мистецтві Західної Європи та Америки 20 ст.

Ескіз — швидка замальовка з натури, а також побігла фіксація загального композиційного рішення, що відображає пошуки найкращого втілення творчого задуму

Етюд — в образотворчому мистецтві — первісний допоміжний малюнок, виконаний з натури, для майбутнього твору, нерідко має самостійне значення; інколи є вправою для удосконалення професійних навиків художника.

Ж

Жанр — в образотворчому мистецтві стійкий різновид художнього твору, що склався історично: портрет, пейзаж, натюрморт, історичний, батальний, анімалістичний та ін.

Жанровий живопис — живописні твори, в яких відтворюються сцени повсякденного життя.

Живопис — вид образотворчого мистецтва, художнє відображення видимого світу фарбами на будь-якій поверхні (полотні, дереві, папері, стіні тощо).

З

Закінченість — стадія (етап) в роботі художника над довготривалим малюнком, коли досягнуте завершальне приведення всіх деталей до цілісного та кінцевого узагальнення образу.

Зарисовка — рисунок з натури, виконаний з натури.

Золотий перетин — принцип зображення предмета в архітектурі, скульптурі і живопису, що полягає у встановленні найбільш гармонійних пропорцій.

І

Ікона — живописне, мозаїчне або рельєфне зображення Бога або святих (святого), що є предметом релігійного поклоніння.

Іконографія (гр. зображення і малюю, пишу) — суворо встановлена система зображення будь-яких персонажів або сюжетних сцен.

Іконопис — мистецтво писання ікон.

Іконостас — архітектурно-художня перегородка в православній церкві, що відділяє вівтар від решти приміщення й оформлена декількома рядами ікон.

Ілюстрація (від латин. — освітлюю, пояснюю) — різновид мистецтва, в основному художньої графіки, призначення якого — образне пояснення або доповнення будь-якого друкованого тексту.

Імітація (від лат. imitatio - наслідування) — у мистецтві наслідування певному стилю, школі, манері майстра або властивостям якого-небудь матеріалу за допомогою зовсім інших засобів і прийомів.

Імпресіонізм (від франц. impression — враження) — напрямок у мистецтві останньої третини ХІХ — початку ХХ ст. Найповніше вираження отримав у французькому живопису.

Імпровізація (від лат. *improvisus* – несподіваний, раптовий) – 1) створення художнього твору (віршів, музики і т.д.) безпосередньо у процесі його виконання; 2) твір, виконаний таким чином.

Інтер'єр (від лат. *interior* – ближчий до середини) — архітектурно й художньо оздоблений внутрішній простір будівлі, приміщення.

Історичний жанр — галузь мистецтва, присвячена зображенню конкретних історичних подій суспільного життя минулого та сучасного, а також діяльності історичних осіб.

К

Капелла — в архітектурі — невелика споруда чи приміщення для молитов одного знатного сімейства, для зберігання реліквій, розміщення хористів та ін.

Капітель (від латин. — головка) — верхня частина колони, пілястри або стовпа, на яку спирається балка або архітрав.

Карикатура (від італ. — перевантажувати, перебільшувати) — навмисно спотворене, пародійне, підкреслено смішне зображення особи чи події, як правило графічне.

Карниз — горизонтальний виступ на стіні, який підтримує дах (покриття) споруди й захищає стіну від води, що стікає; має також декоративне значення.

Кватроченто (італ. *quattrocento* — чотириста) — італійська назва XV ст., яке було періодом раннього Відродження в італійській культурі.

Кераміка (від грец. — гончарство) — у декоративно-прикладному мистецтві всі різновиди художніх виробів із випаленої глини спеціального складу та готування, в першу чергу фарфор, фаянс, майоліка, теракота, гончарні вироби.

Кітч (нім. *Kitsch* – дешева продукція, несмак, *verkitschen* – дешево продавати) – напрям у сучасній культурі, розрахований на масового споживача, що характеризується примітивністю, безідейністю, розважальністю; масова продукція, позбавлена смаку і розрахована на зовнішній ефект.

Класицизм (від латин. — взірцевий) — художній стиль і напрям у європейському мистецтві 17 — початку 19 ст., що характеризувався наслідуванням форм класичного (давньогрецького і давньоримського) мистецтва.

Кліше (франц., букв. — відбиток) — друкарська форма, виготовлена з цинку, міді, латуні, дерева, пластмас або лінолеуму, з рельєфним малюнком, призначена для поліграфічного відтворення ілюстрацій.

Колаж (від франц. *collage* - наклеювання) – 1) прийом в образотворчому мистецтві, що полягає у наклеюванні на будь-яку основу матеріалів, які відрізняються від неї кольором і фактурою; 2) твір, виконаний у такій техніці.

Колорит (від лат. *color* - колір) – система кольорових поєднань у творі образотворчого мистецтва.

Композиційна побудова – це розміщення зображення в просторі графічного листа в відповідних розмірах, формах, форматі, матеріалі, визначення центру композиції та підпорядкування йому другорядних деталей зображення, пластична цілісність твору.

Композиція (від лат. *composito* – складання, зв'язування) — побудова художнього твору, зумовлена змістом, характером і призначенням, а також назва окремо взятого художнього твору.

Комп'ютерна графіка — сучасний вид графіки, коли зображення виконується з різноманітних елементів на екрані дисплея.

Конструктивізм – зближення архітектури з практикою індустріального побуту.

Конструкція форми – характерна особливість побудови будь-якої форми, яка проявляється в гармонійному співвідношенні частин і цілого (пропорція).

Контраст – художній прийом, метою якого є виділення основного елементу для досягнення більшої виразності передачі форми.

Контур (нім., від франц. — обрис) — в образотворчому мистецтві графічне окреслення зображення (постаті, предмета, орнаменту та ін.).

Концептуальне мистецтво – одна з течій авангардизму, що розглядає художній твір як засіб демонстрації ідей, понять, концепцій.

Ксилографія (від грец. — зрубане дерево і пишу, малюю) — гравюра на дереві, основний технічний різновид випуклої стародавньої гравюри.

Кубізм (від франц. kubisme від cube — куб) — авангардистський напрям у західноєвропейському образотворчому мистецтві початку 20 ст.

Купол — просторове покриття будинків, споруд, що перекриває круглі, багатокутні, еліптичні в плані приміщення.

Л

Ландшафтне ансамбль - (нім. Landschaft - місцевість, франц. ensemble - разом) - гармонійна єдність просторової композиції, при розробці якого враховується рельєфні, кліматичні компоненти та специфіка ґрунту, флора і фауна, узгоджуються усі елементи.

Левкас — суміш алебастру або крейди з клеєм, що використовується для ґрунтування дерева; а також зроблений із цієї суміші ґрунт.

Лесування – художній прийом у живопису, де використовується прозорість фарб.

Ліногравюра (від латин. — полотно і франц. — вирізати) — гравюра на лінолеумі, різновид випуклої гравюри.

Літографія (від грец. — камінь і пишу, малюю) — різновид плаского друку, за яким друкування здійснюється з літографського каменю.

Локальний колір — колір, характерний для забарвлення самого предмета. **Лубок** — картинки, що виконувались безіменними художниками-самоуками і друкувались на окремих аркушах паперу в багатьох примірниках в супроводі різних пояснювальних підписів.

М

Манера – індивідуальні прийоми роботи в тій чи іншій техніці малюнку, які найбільш характерні для певного автора.

Маньєризм (італ. manierismo, буквально примхливість, химерність) — стильова течія XVI — початку XVII ст. в європейській літературі й образотворчому мистецтві, яка відобразила кризу гуманістичної культури Відродження.

Марина (від. франц. marine від лат. marinus – морський) – пейзаж, присвячений зображенню моря. Майстри марины називаються мариністами.

Мистецтво — 1) художня творчість в цілому — література, архітектура, скульптура, живопис, графіка, декоративно-вжиткове мистецтво, музика, танець, театр, кіно та інші види діяльності людини, об'єднані як художньо-образні форми відображення дійсності; спосіб виявлення творчого потенціалу особистості та задоволення її естетичних потреб; 2) у вузькому значенні — образотворче мистецтво; 3) високий ступінь виявлення майстерності в будь-якій сфері діяльності.

Мініатюра — твір образотворчого мистецтва невеликого розміру, що потребує витонченої техніки виконання.

Мінімалізм (лат. *minimalis* – найменший) один з напрямів у мистецтві 60–70-х рр. ХХ ст., твори якого позбавлені зовнішньої декоративності, найчастіше зводяться до використання найпростіших геометричних фігур.

Модель (від латин. — міра, зразок) — натурщик (натурщиця), якийсь предмет, що служать для художнього відображення; а також зразок чого-небудь.

Моделювання – передача форми зображуваних предметів та фігур в умовах того чи іншого освітлення з урахуванням перспективної зміни зображуваних об'єктів.

Модерн (від франц. — сучасний) — напрям у європейському та американському мистецтві кінця 19 — початку 20 ст.

Мозаїка (від лат. *mosaicum*, букв. присвячене музам) — особливий технічний різновид монументального живопису, при якому зображення створюється зі шматочків смальти, природного кольорового каміння, керамічних плиток, які щільно припасовані один до одного і закріплені цементом або спеціальною мастикою безпосередньо на стіні чи площині, яку декорують.

Монотипія (від грец. — один, єдиний і слід, відбиток) — різновид естампної графічної техніки.

Монументальне мистецтво – твори, розраховані загалом на масове сприйняття.

Н

Набивка — вид художнього розпису по тканині (малюнок друкують або вибивають на тканині дерев'яними дошками з різним орнаментом).

Натура – реальний об'єкт для малювання, який художник безпосередньо спостерігає в процесі довготривалого виконання малюнку.

Натуралізм – 1) напрямок у мистецтві, що прагнув до об'єктивно точного відтворення видимої реальності; 2) художній метод, що протистояв реалізму і виражався у зовнішньому відтворенні реальності, але без її ідейного осмислення, художнього узагальнення, критичної оцінки.

Натюрморт (франц., букв. — мертва природа) — жанр образотворчого мистецтва, який присвячений зображенню неживих предметів — предметів із домашнього побуту.

Начерк — малюнок, живопис або скульптура невеликих розмірів, виконані нашвидкуруч.

Неокласицизм (від грец. — молодий, новий і класицизм) — напрям у мистецтві другої половини 19 — початку 20 ст., мета якого — відродження «чистого стилю» та дотримання класичних традицій.

Нервюр (фр. — прожилки) — в архітектурі виступаюче і профільоване ребро, головним чином готичного хрестового склепіння.

Неф, корабель — приміщення у вигляді галереї, витягнуте в плані й відокремлене від інших приміщень рядом арок або колон. У храмах виділяються головний неф та бічні.

Нюанс (франц., букв. — відтінок) — ледь помітна відмінність у формі, розмірі, тоні, кольорі, фактурі.

О

Об'єм – зображення тривимірності форми на площині.

Обеліск (від грецьк. *obeliskos*) – меморіальна споруда, яка виникла у Древньому Єгипті, у вигляді гранчатого (зазвичай квадратного у перетині) стовпу, що звужується до верху і мав загострену пірамідальну верхівку.

Образ — 1) художній — наочне вираження ідеї за допомогою засобів мистецтва. Для створення художнього образу художник виявляє і відбирає найбільш значимі

сторони зображеної натури. Процес створення образу носить об'єктивний або суб'єктивний характер — залежно від індивідуальності художника; 2) в християнському православному мистецтві — назва ікони.

Образотворче мистецтво — умовна назва видів пластичних мистецтв: живопису, скульптури, графіки.

Оп-арт (англ. op-art, скороч. від optical art – оптичне мистецтво) – напрям у мистецтві модернізму 60-х рр. ХХ ст., що розробляє в живописі й графіці декоративні ефекти простих геометричних форм, звичайно розрахованих на оптичний ефект.

Ордер (від лат. ordo - порядок, показ) – композиція, що складається з вертикальних несучих частин - підпор у вигляді колон та горизонтальної частини - антаблементу.

Орнамент (від латин. — оздоба, прикраса) — візерунок, побудований на ритмічному чергуванні й поєднанні геометричних елементів або стилізованих тваринних чи рослинних мотивів.

Основа – спеціально підготовлена зображувальна поверхня (наприклад, картон, ватман), на якій виконується малюнок.

Офорт (від франц. eau-forte — азотна кислота) — вид гравіювання, при якому лінії малюнка роблять різцем або голкою на смоляному покритті металевої гравюрної дошки і протравляють кислотою.

П

Палітра – 1) дошка, як правило, дерев'яна, на якій художник розкладає і змішує фарби; 2) характер кольорових поєднань, типових для даної картини, для творів окремого художника. Кажуть: “багата палітра”, “тьмяна палітра”, “одноманітна палітра”.

Панно (франц., від латин. — шматок тканини) – 1) обрамлена ділянка поверхні стіни або стелі, заповнена живописним або мозаїчним зображенням; 2) картина або рельєф, призначені для прикраси певної частини стіни або стелі.

Пап'є-маше (франц., букв. — жований папір) — паперова маса з клеючими речовинами й наповнювачами, із якої роблять іграшки, театральну бутафорію; а також вироби з цієї маси.

Парсуна — (від персона, особистість, обличчя) — умовна назва творів українського та російського портретного живопису ХVІІ—ХVІІІ ст.

Пастель (франц.) — м'який кольоровий олівець (без оправы), виготовлений із спресованих, стертих у порошок фарб з домішками скріплювальних розбілювальних речовин (клею, крейди та ін.); фарби наносяться на папір і картон.

Пейзаж, краєвид (від франц. — країна, місцевість) — жанр образотворчого мистецтва, присвячений зображенню природи, міст, архітектурних комплексів тощо.

Передвижники — учасники «Товариства пересувних художніх виставок», об'єднання художників-реалістів, що виникло в 1870 р.

Перспектива (від латин. — бачу наскрізь, уважно розглядаю) — спосіб зображення об'ємних фігур на площині залежно від їх розміщення у просторі відповідно до зорового сприйняття людиною. Види: лінійна, повітряна, ілюзорна, прямокутна.

Перформанс (англ. performance – виконання, здійснення) – один із напрямів у модерністському мистецтві.

Писанки — один із видів українського народного мистецтва; орнаментовані пташині яйця. Писанки — своєрідна мініатюра, походження якої сягає глибокої давнини.

Пігмент — кольорова основа будь-якого барвникового матеріалу, порошкоподібні сухі фарби.

Піктографія (лат. — намальований, гр. — пишу) — малюнкове письмо, в якому поняття (ідеї) передаються за допомогою зорових образів, фігур, схем, спрощених зображень (пиктограм).

Пілон — масивний стовп, підпора склепінь, арок, перекриття мостів.

Пілястра — прямокутний у плані плоский вертикальний виступ на площині стіни або потужного стовпа, що споруджується для підсилення несучих конструкцій та для композиційного розчленування стіни.

Плакат (нім. — об'ява, афіша) — різновид художньої графіки; малюнок з коротким текстом, який вивішують на вулиці чи в громадських закладах з агітаційною, інформаційною чи рекламною метою.

Пластика — виразність форми в живописних, графічних та скульптурних творах.

Пластичні мистецтва, мистецтва просторові — поняття, що об'єднує всі види мистецтва, твори яких існують у просторі.

Пленер (франц., букв. — вільне повітря) — живопис під відкритим небом, що відображає різнобарвне багатство природи, сонячне освітлення й повітряне середовище.

Поп-арт (англ. pop art, скорочено від popular art — популярне мистецтво) — неоавангардистський напрям у 60-х рр. ХХ ст., що на противагу абстрактному мистецтву має предметний характер.

Порівняння — метод визначення пропорцій та тональних співвідношень у малюнку.

Портал (лат. porta — вхід, ворота) — архітектурно виділений на фасаді вхід у великий будинок, переважно громадського призначення.

Портрет — жанр образотворчого мистецтва, метою якого є зображення людини або групи людей.

Постмодерн (те, що йде після модерну) — напрям у сучасній культурі, що сформувався у 70-х р. ХХ ст.

Примітивізм — у мистецтві кінця ХІХ — початку ХХ ст. — слідування нормам мистецтва “примітивів” (первісна і народна творчість), принципова відмова від усталених норм художньої культури.

Пропорція (від латин. — співвідношення) — термін художньої практики, яким визначається взаємовідношення форм (частин) предмета з їх величиною, відповідною цілісному образу; а також розмірність тіла людини.

Проторенесанс — етап в історії італійського мистецтва (зародився в ХІ—ХІІ ст., особливо розвинувся в ХІІІ— на початку ХІV ст.).

Профіль (франц., від італ. — обрис) — вид, обрис предмета чи обличчя збоку.

Р

Ракурс (франц., букв. — вкорочений) — вигляд різних предметів, фігур, архітектурних форм у перспективі, що спричинює зміну їхніх звичайних обрисів.

Реалізм (від лат. realis — речовий, справжній) — у мистецтві правдиве, об'єктивне відображення дійсності специфічними засобами, притаманними тому чи іншому виду художньої творчості.

Рельєф (франц., від латин. — піднімаю) — один із основних видів скульптури; випукле скульптурне зображення на площині.

Рефлекс (від латин. — згин, вигин, звертання назад) — один із головних елементів світлотіні; відтінок кольору якого-небудь предмета, що з'являється в тих випадках,

коли на цей предмет падає світло, відбите від іншого, сусіднього з ним освітленого предмета; а також світло, відбите від інших предметів.

Ризниця — спеціальне приміщення для зберігання риз і церковного начиння в християнських храмах.

Ритм — рівномірне чередування або повторення будь-яких частин зображуваної форми.

Розпис — сюжетні або орнаментовані зображення на предметах, що наносяться пензлем або іншими інструментами.

Рококо (фр. rococo, від орнаментального мотиву рокайль) — стиль, що набув розвитку в європейських пластичних мистецтвах першої половини XVII ст.; виник у Франції, для стилю характерна декоративність, химерність і фантастичність орнаментальних мотивів, вигадливість форм.

Романський стиль — стиль, що набув поширення в країнах Західної, Центральної і частково Східної Європи у X—XII ст. (подекуди й у XIII ст.).

Романтизм — художній метод, що склався наприкінці XIII — на початку XIX ст. й поширився як напрям (течія) в літературі й мистецтві Європи та США.

Ротонда (лат. — круглий) — кругла в плані споруда (храм, мавзолей, павільйон, зал), перекрита куполом.

Руст — камені (квадри) з грубо обтесаною або опуклою лицьовою поверхнею. Р. створює враження масивності будинку.

С

Сакральний (від лат. sacer - священний) — приналежний до віри, релігійному культу; обрядовий, ритуальний.

Сангіна (франц., від латин. — кров) — м'який червоно-брунатний олівець без оправы, який використовують у живопису.

Світлотінь — контрастове виявлення освітлених і тінювих місць на формі, яке сприяє зоровому сприйманню пластики та об'ємності предмета.

Силует (франц.) — особливий вид графічної техніки, що дає контурне зображення фігур і предметів без деталей у середині, переважно у вигляді плям.

Симетрія (грец.) — гармонія, розмірність; розміщення точок або частин предмета в просторі, коли одна половина є ніби дзеркальним відображенням іншої.

Скульптура (від лат. sculptura від sculpo — вирізаю, висікаю) — вид образотворчого мистецтва, твори якого мають об'ємність, тривимірну форму й виконуються з твердих або пластичних матеріалів (камінь, глина, метал, гіпс тощо).

Смальта (італ. — емаль) — кольорове непрозоре скло у вигляді кусочків, застосовуване для виготовлення мозаїк.

Соус — сухий матеріал (у вигляді товстих циліндричних паличок) для створення малюнка. Виготовляють із пресованої сажі з додаванням клею; використовують як фарбу (мокрый соус).

Станкове мистецтво — термін, яким визначають твори образотворчого мистецтва, що мають самостійний характер; у живописі — картина, у скульптурі — статуя, погруддя та ін.

Статуя — один із основних видів скульптури; об'ємне зображення людської фігури або тварини (рідше якоїсь фантастичної істоти).

Стилізація — свідоме підкреслюване наслідування зовнішніх форм, рис, особливостей певного стилю. Підпорядкування художнього зображення умовним, орнаментальним формам, переважання таких форм над реалістичною передачею дійсності.

Стилобат — 1) у давньогрецькій архітектурі підніжжя колонади; 2) верхня частина східчастого цоколю будинку.

Стиль — єдність змісту, образної системи й художньої форми, що склалася за конкретних суспільно-історичних умов і властива різним історичним періодам та епохам у розвитку літератури і мистецтва.

Супрематизм (лат. *supremus* – найвищий) – різновид абстракціонізму; твори супрематизму є комбінаціями кольорових геометричних фігур (квадрат, трикутник, коло).

Сюжет (франц., від латин. — підкладене) — образне відтворення задуму митця через події, відображені в картині, скульптурі, гравюрі тощо; а також тема, предмет зображення.

Сюрреалізм (фр. *surrealism*, буквально – надреалізм) – модерністська течія в літературі і мистецтві ХХ ст., яка намагається джерела творчості знайти в підсвідомості.

Т

Текстиль — власне текстиль виготовлюється в процесі ткацтва, в'язання, макраме або прісування волокон (повсть, фетр).

Тектоніка — конструктивна особливість будівлі, що виявляється у співвідношенні її частин, пропорціях тощо.

Темпера – водяно-клейові фарби, виготовлені з сухих порошоків, змішаних з яєчним жовтком, розведеним клейовою водою.

Терракота – неглазуровані керамічні вироби.

Типізація — художнє узагальнення певних життєвих явищ; одна з особливостей творчого методу літератури і мистецтва.

Тінь – елемент світлотіні; найменш освітлені ділянки на натурі або живій формі (власна або падаюча тінь). Тінь обумовлена формою предмету та направленням джерела світла.

Тон (від грец. — натяг, напруження) — колір, забарвлення, а також відтінок, нюанс якого-небудь кольору, що характеризується певним ступенем яскравості, насиченості (світлий тон, теплий, холодний, золотистий).

Тональний масштаб – передача відповідних натурі і пропорційних її форми тонових відношень.

Тональність – визначення співвідношення тонів, характерне для даного зображення, яке визначається рівнем контрасту світлих та темних тонів.

Точка зору — умовне розташування погляду художника щодо зображуваного об'єкта.

Трансепт (лат. — огорожа) — поперечний неф або кілька нефів, що перетинають під прямим кутом головні поздовжні нефи культової будівлі.

Тригліф — елемент фриза в доричному архітектурному ордері у вигляді прямокутної плити з вертикальними рівчачками-прорізами. Т. на фризі чергується з метопами.

Тріумфальна арка — монумент (брама з одним або трьома арковими отворами) на честь визначної події, прикрашений скульптурами, рельєфами та пам'ятними написами.

У

Умовність – особливість художнього образу, що підкреслює його відмінність від відтвореної в ньому реальності.

Ф

Фактура — (лат. *factura* - оброблення, побудова). Особливості побудови та оздоблення поверхні предмета.

Фасад (від франц. — обличчя, лице) — в архітектурі вид зовнішніх стін будівлі: спереду (передній або головний фасад), збоку (бічний фасад), ззаду (задній фасад).

Фовізм (фр. *fauves* – дикий) – один з напрямів модернізму, для якого властиві поєднання яскравих, «агресивних» кольорів, декоративність, пластичні деформації предметів.

Фон (франц., від латин. — дно) — будь-яка частина картини чи орнаментальної композиції щодо «виступаючої» в неї (першопланової) деталі.

Форма – об'ємно-пластична характеристика предмету.

Фреска (італ. *fresco* — свіжий) — живописний твір, виконаний водяними фарбами на свіжій вогкій штукатурці.

Фриз — 1) середня горизонтальна частина антаблемента; 2) декоративна смуга, що обрамляє площину підлоги, верх стіни тощо.

Фронтон (франц., від латин. — передня сторона) — в архітектурі верхня частина фасаду будинку у вигляді трикутної площини, обмеженої по боках схилами даху, а знизу — карнизом.

Футуризм (лат. *futurum* – майбутнє) – авангардистський напрям у літературі і мистецтві, представники якого намагалися створити мистецтво майбутнього, відкидали класичну художню спадщину, насаджували ідеї фантастики, урбанізму, крайнього формалізму.

Х

Хроматичний (грец.) **колір** — інтенсивно забарвлений; усі кольори спектра та їх похідні.

Художнє сприйняття – вид художньої діяльності, який супроводжується естетичними переживаннями і асоціативними уявленнями.

Художній зміст – життєвий матеріал, покладений в основу мистецького твору, та особливості його ідейно-естетичного осмислення.

Художній образ — це суть мистецтва, це чуттєве відтворення життя, яке зроблене із суб'єктивних, авторських пізнань.

Художня мова – сукупність історично усталених виразних засобів, специфічних для кожного виду мистецтва.

Художня форма – оформлення художнього змісту твору за допомогою відповідних задуму митця зображально-виражальних засобів.

Ц

Цілісність зображення – підпорядкування кожного елемента загальному образу, другорядних деталей – цілому та узгодження частин між собою.

Цоколь — нижня частина зовнішньої стіни будівлі, яка розміщена безпосередньо на фундаменті і трохи виступає.

Ч

Чеканка, карбування — спосіб художньої обробки металу, при якому на його поверхні вибивається за допомогою карбівки рельєфне

Чінквеченто (італ. *cinquecento*, букв. — п'ятсот) — італійська назва XVI ст., періоду розквіту культури Високого та Пізнього Відродження і поширення маньєризму.

Ш

Шарж (франц., букв. — тягар) — жартівлива чи сатирична манера зображення когонебудь, чого-небудь, за якої зберігається зовнішня подібність, але виділено, перебільшено найхарактерніші риси зображуваного.

Шрифт (від нім. — писати) — особливий вид графічного мистецтва; набір букв та цифр єдиного композиційного малюнка. Застосовується художником в роботі над книжковою обкладинкою, плакатом.

Штрих (нім. — лінія, риска) — лінія, що виконується одним рухом руки і є складовою частиною загальної лінійно-зображувальної системи малюнка. Це основний найпростіший елемент техніки малюнка.